

צילומים: שניאור שיק, בדקייור, המועדון הישראלי קובנה, יואל וקסברג-מלכות וקסברג

המועדון הישראלי בקובנה, ציון אמיר ואמי פלמור בשוק מחנה יהודה, החופה בחסידות בעלז

תשעה קבין וריח דגים

מבכירי עולם המשפט. קהל היעד הוא בעיקר המתמחים של משרד המשפטים. "אנחנו רוצים שהם לא רק יתמחו בירושלים, אלא יגורו בה ויבלו בה. זו המטרה", מסבירה לי מו"א, אחרי שמצאנו סוף-סוף פינה שקטה לדבר בה – דוכן דגים סגור. היא ממשיכה להסביר בהתלהבות, מתעלמת מריח הדגים החזק שבאוויר: "אנחנו מנסים ליצור סצנה ירושלמית. קליקה. להחזיר את ירושלים להיות המקום של האליטות התרבותיות, המשפטיות, כמו פעם". אמא שלה, המחזאית עדנה מו"א, סיפרה לה שבצעירותה היו נוסעים לירושלים כי שם ישבו בבתי הקפה כל האנשים "הנכונים והחשובים". זו רק פעולה אחת קטנה שמו"א עושה כדי להחזיר עטרה ליושנה.

ברקע אנחנו שומעות את הסגור הציבורי הראשי, ר"ד יואב ספיר, מדבר על היחס הפלילי הראוי למפגינים מהקהילה האתיאופית שנעצרו, ואת מנכ"לית המשרד המשפטים, אמי פלמור, בשיחה עם עורך הדין ציון אמיר. קהל המתמחים, עם כוס בירה ביד, מקשיב לאמיר תוקף את המערכת: "פעם אדם היה מורשע בסוף המשפט. היום הוא מורשע מהרגע שהפרשה מתחילה. חריצת הדין נעשית מהרגע הראשון. מדברים לאחרונה על שיימינג. התקשורת עושה שיימינג לפני משפט, וזה נורא". פלמור לא נשאת חייבת: "ציון, נדמה לי שאתה פשוט מתגעגע לעולם הישן, שבו לא היו אינטרנט, תקשורת ושקיפות. היו הליכים בדתיים סגורות, הייתה צנזורה, איזה כיף! אתה מדבר על שיימינג לפני המשפט? הלוואי שהיה כאן שיימינג גם אחרי הרשעה, הרי גם אחריה לפעמים אין בושה".

הדיון המרתק ממשיך, ואני מספרת למו"א על החתונה שממנה הגעתי בקילומטר רבוע אחד, ירושלים מכילה שני אירועים כאלה, אפילו בלי להתרגש. "אין עוד עיר כזו", היא מסכימה איתי. "אני חיה פה 12 שנים מבחירה ומאהבה. במלחמה שלנו על ירושלים אנחנו כבר מזמן לא רואים בחרדים אויב, זו לא השפיה. הם צובעים את העיר בצבעים שמעניינים אותנו, ויש לנו שיתופי פעולה גם איתם. אנחנו גם לא מתרשמים מפוליטיקאים שנואמים על 'אחרות ירושלים' ואז חוזרים לישון בתל-אביב. אנחנו לא שם. אנחנו פשוט רוצים לחיות את העיר מלמטה, לחבר אליה צעירים ולשפר אותה. ירושלים היא סדנה לאיך לחיות באמת את החברה הישראלית".

הכותבת היא עיתונאית חדשות ערוץ 2

יום שלישי, שמונה בערב, קריית בעלז בירושלים. כמה עשרות אנשים עומדים על הגג של אחת ממשפחות השכונה ומסתכלים למטה, אל האירוע. האדמו"ר מבעלז מחתן נכד. הגג הזה הוא אחת מנקודות התצפית הכי טובות על החופה שעוד רגע תתחיל. רבנות גברים, נשים וטף כבר מחכים ברחובות הסמוכים. אלף מהם הגיעו במיוחד מחו"ל לאירוע החגיגי.

יש הרבה דרכים לספר על חתונה כזו. התקשורת החרדית מתארת בשיאים של פאתוס והתרגשות את מעמד החופה הקדוש ואת עוצמתה של החסידות, שהצליחה לקום מחדש ולפרוח אחרי השואה. התקשורת החילונית אוהבת לרוב את הפולקלור. כמה מנות של קוגל נקנו וכמה סדרנים ושוטרים שמרו על הסדר. אני אישית רציתי לקבל בערב הזה מהמשתתפים קצת פרטים על האדמו"ר עצמו, אחת הרמויות המשפיעות במגור הזה. האדמו"ר מבעלז נחשב מהפכן בכמה תחומים: ביחס שלו לחוזרים בתשובה (אותם הוא מקרב ומקבל לקהילתו באופן מלא ונדיר), ביחס שלו למוזיקה (הוא מעודד מקהלות והרכבים מוזיקליים והניגון עבורו הוא חלק מרכזי מהחסידות), ביחס שלו לתקשורת (הוא עומד באופן חריג מאחורי הקמת ערוץ הטלוויזיה "הידברות"), ביחס החיובי לתעסוקת חרדים ועוד.

אבל כשאני מנסה לפתח על כך שיחה עם הנשים שסביבי על הגג, אני מגלה שאין עם מי לדבר. זה לא הזמן. הן עומדות שם בין דורי השמש וחבלי הכביסה, כל אחת עם ספר תהילים ביד, שקועות בתפילה. החופה עוד מעט תתחיל, והמקהלה המושקעת שהאדמו"ר מטפח כבר שרה ניגונים חסידיים שקטים. "אלה רגעים קדושים, מקימים עוד דור בשושלת", מסבירה לי אחת מהן וחוזרת אל הפסוקים, לא לפני שהיא מציעה לי טישו. לכולן כבר יש אחד ביד, לנגב את הרמעות.

"איפה את? מדהים פה!" מסמסת לי אלישבע מו"א משוק מחנה יהודה, ממש באמצע החופה. במרחק כמה דקות הליכה מהחתונה, מתקיים אירוע שיא אחר לגמרי: "משפטים על הבר". העמותה הירושלמית "רוח חדשה", שמזו"א עומדת בראשה, הצליחה להביא למעלה מאלף צעירים לברים ולמקומות הבילוי של השוק, לשמוע הרצאות

בליל שבת שעבר ראיתי בריחת מוחות בשידור חי. זה היה בעיר קובנה שבליטא. הזמנתי לשם לכמה הרצאות על ידי מועדון הסטודנטים הישראלי. מתברר שלמעלה ממאה צעירים ישראלים גרים בעיר. הם היו מעדיפים לחיות בישראל, אבל הם לא התקבלו כאן ללימודי רפואה, ויצאו ללמוד, באנגליה, במקומות אחרים. יש קבוצות צבריות כאלה באיטליה ובהונגריה ובקרוואטיה ובלטביה, ועכשיו גם בליטא. הסטודנטים ייסדו בקובנה פינה ישראלית-יהודית חמה, עם קהילתיות ועזרה הדדית, עם קבלת שבת וקידוש ועם שקדי מרק מהבית.

כשישבנו במועדון שלהם, בסוף סעודת השבת, לקראת חצות, הלב נפתח. הם מתגעגעים לארץ, אבל לא בטוחים שהיא מתגעגעת אליהם. לא מכירים בהם כסטודנטים. יש הרבה בירוקרטיה, וגם הרבה מבחנים שמחכים להם פה אחרי שיסיימו את התואר. רובם המוחלט דיבר על הכוונה לחזור לישראל כרופאים, אבל הסטטיסטיקה מלמדת שחלק מהם יורדים מהארץ ונשארים לעבוד בחו"ל. לעיתים זה כולל גם נישואים לבני זוג מקומיים, לא יהודים.

המועדון הזה הוא מה שהופך אותם מסטודנטים שמפוזרים בדירות שכורות ובפקולטות שונות – לקהילה. מקום לראות בו ביחד כדורגל וגם לעשות בו ביחד ליל סדר. אבל זו יוזמה יקרה ופרטית, של איש עסקים דתי מלונדון שמרבה לבקר בקובנה, לרגל עסקיו, והחליט לפתוח לישראלים שם מרכז משלהם. עם קצת חשיבה אסטרטגית, נגלה אולי שהקמת מועדונים כאלה היא פשוט אינטרס ישראלי מובהק, במקום לבכות אחר כך על בריחת מוחות. זה מתאים בול לשר החינוך נפתלי בנט או לסגנית שר החוץ ציפי חוטובלי. להקים מעין שגרירויות ציוניות לקומונות האלה של הישראלים בחו"ל. כשאמרתי זאת לסטודנטים, חלק מהם אמרו בחיך שהם תולים תקוות דווקא בליצמן: "אומרים שהוא תותח, אולי הוא יגרום למערכת הבריאות לסנן קצת פחות, ופשוט לתת לנו ללמוד רפואה בארץ".

על ההיסטוריה העקובה מרם של ליטא הם משתרלים לרגל. להרחיק את העובדה שרבע מיליון יהודים נרצחו על האדמה הזו. "את כל הזמן אומרת 'קובנה', העירה לי אחת מהם. "תגיד כמונו, קאונס", ככה המקומיים פה אומרים. זה פחות מזכיר לנו את השואה".

